

Evolution

Evolution, een term die op Darwiniaanse wijze een stuk artistieke geschiedenis in kaart brengt. Maar niet op een rigide manier, net als de natuur zich niet volgens al te strenge wetmatige regels laat leiden. Het oeuvre van Barbara Nanning is een continuüm van objecten dat geclassificeerd kan worden in groepen, als soorten en families. Haar nieuwe objecten komen voort uit voorafgaande. Ideeën werken vaak lang in de tijd door, maar nooit strikt lineair. Soms zijn de vormen hybride en duiken ze, als door een speling van de natuur in een geheel nieuwe gedaante op. In een enkel geval via een grote omweg met veel zoeken en doodlopende experimenten. Bijna altijd ontstaan ze zonder enige twijfel, trefzeker en kordaat.

Genesis

Als Barbara Nanning haar carrière als keramiste begint, heeft zij het tij mee. Eind jaren '70 staat keramiek in Nederland in hoog aanzien. De studenten aan de Amsterdamse Gerrit Rietveldacademie weten zich, onder de bezielende leiding van onder andere hoofddocent Jan van der Vaart, tot sterke individuen te ontwikkelen. Allemaal eigenzinnige kunstenaars, gevoed met een gezonde dosis vakmanschap en overstromend van creativiteit en werklust. De groep studenten, die in 1979 afstudeert, is zelfs uitzonderlijk: Geert Lap, Babs Haenen en Paulus van Leeuwen zijn haar jaargenoten. Zij vormen de kern van een nieuwe generatie keramisten die internationale bekendheid zal verwerven. In hun werk onderzoeken zij de grenzen van functie, decoratie en autonomie.

Het eindexamenwerk van Barbara Nanning bestaat uit zorgvuldig gedraaide steengoed kommen en schalen met kleurvlakken. Alle kwaliteiten van dit werk zoals verstillings en intens kleurgebruik zullen zich in haar latere werk veel nadrukkelijker manifesteren.

“Tussen 1979 en 1983 legde ik de nadruk op het aanbrengen van kleur op gedraaide potten. Ik baseerde me hierbij op de kleurenleer van het Bauhaus, met name die van Johannes Itten. Tegelijkertijd was ik geboeid door de traditionele vormen van de schalen en kommen die de Indianen in Mexico maakten... Wat me daar het meest trof was niet zozeer de keramiek, maar de vibrerende, felle kleuren van textiel en plastic gebruiksvoorwerpen.”

Uit die tijd dateren kommen en vazen waarbij gekleurde garens, meegebracht uit Mexico, als decoratieve of constructieve elementen worden toegevoegd.

Fossielen

Nannings werk maakt een sprong voorwaarts als zij in 1988 samengestelde vormen van versneden cilinders bouwt. Opvallend is dat haar wens naar monumentale formaten steeds nadrukkelijker wordt. Uit deze periode dateren de eerste beelden voor de openbare ruimte. Aan de Fossiele vormen voegt zij geen kleur toe en laat de beige gestookte steengoedklei voor wat zij is. De inspiratie voor deze werken vindt zij tijdens een studiereis naar Cappadocië, een krijtwit Turks rotslandschap, met uitgehakte woningen en door weer en wind geërodeerde rotspartijen.

“Het kale, het monochrome, het pure sprak me zeer aan. Deze impressies leidden tot ongeglazuurde, gedraaide pot- en vaasvormen, die omwikkeld waren met touw. Tussen die insnoeringen ontstonden uitstulpingen. Dit is het begin geweest van de serie Fossiele vormen, die zijn ontstaan vanuit een soort spiraalvorm. Eerst de cilinder van natte klei, dan een touw eromheen en vervolgens de klei door de druk van mijn handen naar buiten draaien. In een volgende fase sneed ik de bodem eruit en legde deze gedraaide vormen op hun kant, waardoor een pot of vaas een vrij object werd.”

Galaxy

Met duizelingwekkende centrifugale stelsels van planeten en hemellichamen als inspiratiebron ontstaat in 1990 de serie

'Galaxy'. Hiermee breekt Barbara Nanning tijdens de Zuid-Hollandse manifestatie Keramiek '90 door in de Nederlandse keramiek. Haar installatie 'Galaxy' in Museum Het Prinsenhof te Delft slaat in als een bom in de gevestigde wereld van klei en glazuur. Monumentale gedraaide ringvormige objecten zijn hun tijd ver vooruit door het gebruik van een huid die lichtjaren verwijderd is van wat puristen binnen de keramiek als toonaangevend en zaligmakend beschouwen. Nanning gebruikt geen glazuur en engobes meer, maar pure verfpigmenten. Een koude afwerking op koud materiaal. Het assembleren van steengoed onderdelen met tweecomponenten hars wordt als blasfemie ervaren. Niks geen magie meer van de gloeiende oven. De door haar ontwikkelde techniek is bewerkelijk maar trefzeker. Een huid van lak, pigment en zand verbindt de wereld van de schilder met die van de keramist. Kleuren die tot dan toe alleen aan de schilderkunst hebben toebehoord, worden opnieuw in een andere wereld geïntroduceerd. Binnen het oneindige kleurengamma dat Nanning nu ter beschikking staat, kiest zij steevast voor een heel beperkt palet van zuivere, ongemengde pigmenten. Felle kleuren zoals helder rood, intens geel, diep blauw en knal paars geven een onverwachte, bijna onwerkelijke dimensie aan haar werk. Vermengd met fijn zand omspint de kleur het object en verzacht de contouren.

“Mijn fascinatie voor de eeuwig durende beweging, het ronddraaien van de planeten, sterren en moleculen en mijn wens de essentie van deze beweging vast te leggen heeft geresulteerd in fel gekleurde objecten, die samengesteld zijn uit versneden draaiingen.”

Terra

Diverse reizen naar Japan hebben de basis gelegd voor Nannings keramische werk uit het midden van de jaren '90. Geïnspireerd door eeuwenoude Zen tuinen maakt zij kommen met parallelle groeven en knoestige objecten van versteend hout met keramische onderdelen die naadloos tot een nieuwe eenheid samensmelten.

“De schalen met strenge geometrische vormen hebben soms alleen een evenwijdig lijnenpatroon, als een verstillde beweging van water, andere hebben een meer complexe structuur tussen keramiek in haar klassiek betekenis en de actuele autonome kunst.”

“De objecten zijn aards en staan echt, ze komen uit de aarde naar boven. De rechte lijnen herinneren aan geploegde akkers en Zen tuinen. Deze rationele vormen combineer ik dan met organische vormen uit de natuur. Zo wordt gevoel geënt op verstand. Dynamiek met een statisch rustpunt. Er moet, denk ik, een balans, een harmonie zijn tussen het positieve en het negatieve, tussen het statische en het dynamische, tussen binnen- en buitenvormen, tussen groei en zwaartekracht.”

Botanica

Wat omstreeks 1996 in eerste instantie begint als een paar losse objecten geïnspireerd op bloemknoppen en zaaddozen zal zich gaandeweg ontwikkelen tot een aparte groep. Vanuit compacte samengestelde knoppen ontstaan weelderige bloemen met bladeren die lijken te wuiven in de wind. De

bloemen transformeren zich op hun beurt tot onderwaterwezens die meedeinen op de stroming.

Bloemknoppen zijn ook het uitgangspunt voor enkele monumentale opdrachten zoals voor de Gemeente Aalsmeer en voor de K.L.P.D. (Korps Landelijke Politie Dienst) in Driebergen. Samen met de architect Paul van Leeuwen en het Haagse bedrijf Struktuur '68 ontstaan manshoge beelden die uit geglazuurde segmenten worden geassembleerd. De serie Botanica krijgt grootse allure bij de prestigieuze opdracht om de plafonds van de eersteklas eetzaal van twee luxe cruiseschepen van de Holland America Line - de ms Oosterdam en de ms Zuiderdam - te decoreren. De plafonds lijken op een omgekeerd bloemenveld. De installaties 'Fleurs de Mer' krijgen glans doordat de bloemen verguld zijn of met bladgoud of met een combinatie van bladgoud en platina. Voor deze en veel van haar monumentale opdrachten maakt Nanning gebruik van geavanceerde computerontwerpen. Daarnaast heeft zij voor de industrie nieuwe afwerkingslagen ontwikkelt die bij grootschalige projecten kunnen worden toegepast.

Glas

In 1994 werkt Barbara Nanning voor het eerst met glas op uitnodiging van het Nationaal Glasmuseum en de Glasfabriek Royal Leerdam. In eerste instantie blijft zij in dit voor haar onbekende en afstandelijke materiaal trouw aan haar keramische vormtaal. Er ontstaan geblazen objecten die een nieuwe vorm krijgen door ze te verzagen en daarna te slijpen en te polijsten. Vaak kleine objecten met druppelvormige toevoegingen krijgen een nieuwe visueel

rustpunt door er een strakke cilinder op te lijmen. Ook zijn er opmerkelijke schalen met ingeslepen lijnpatronen en gesatineerde binnenkanten. In de daaropvolgende jaren krijgt het glas steeds meer de overhand in haar activiteiten. Door te werken op verschillende locaties, Royal Leerdam, het Glascentrum in Leerdam en het Amsterdamse glasatelier Van Tetterode krijgt zij steeds meer affiniteit met het materiaal. Vanuit haar Nederlandse werk ontwikkelt zij nieuwe ideeën die vanaf 2001 in Tsjechië worden uitgevoerd. Naast het werken met geblazen glas maakt zij ook uitstapjes naar versmolten vlakglas. Een drietal kasten met decoratieve glazen panelen en een opdracht voor monumentale vensters vloeien voort uit schier eindeloze experimenten met patroon en structuur.

Geode

Vanuit de wens om nieuwe uitdagingen aan te gaan reist Barbara Nanning sinds 2001 ieder jaar naar Novy Bor in Tsjechië. Hier beschikt zij over uiterst getalenteerde blazers en slijpers, maar vooral over kleur. De Tsjechische werkplaatsen stoken als vanouds ovens vol gesmolten gekleurd glas waardoor het werken met meerdere kleurlagen eenvoudiger is. Ook de mogelijkheden ten aanzien van nabewerking zoals slijpen, polijsten en vergulden bieden in Novy Bor, een bolwerk van glasveredeling, een grote uitdaging. Met grote trefzekerheid kiest zijn uit talrijke mogelijke klassieke patronen de beste die haar geblazen vormen ondersteunen, zoals een grof diamant- en een bloemvormig waaierslijpsel.

Nanning laat hier dik- en dunwandige gelobde vormen blazen, die vervolgens worden verzaagd en geslepen. In dit werk smeedt zij verschillende werelden samen tot een geheel eigen beeldtaal. Klassiek Boheems slijpwerk, decoratieve Japanse bloemmotieven ontleend aan kimono's, de wereld van het moderne optische geslepen glas, maar ook de natuur en de kristallografie duiken op en worden op verassende wijze gecombineerd. Spectaculaire elementen zijn de fonkelende prisma's die de binnenkant van objecten sieren, alsof zij spontaan gegroeide briljanten zijn, die ontsproten zijn aan de kristallijne structuur van het glas. Het vergulden van glas, een geheel vergeten decoratietechniek zet Nanning eveneens krachtig in. Het verrijkt letterlijk en figuurlijk de sensuele binnenvormen van haar schalen.

Inspiratie

“Na al mijn reizen - Mexico, Turkije en Azië - kwam ik terug in mijn atelier met een overdaad aan nieuwe ideeën over kleur, vorm en textuur die mijn werk diepgaand heeft beïnvloed.”

Nanning legt haar inspiratie vast in tientallen schetsen, tekeningen en foto's die haar als een geheugen de weg wijzen. Meestal is een directe inspiratiebron heel aanwijsbaar maar doordat ze steeds verschillende dingen combineert, is het nooit letterlijk.

De natuur, zowel organisch en anorganisch, is een constante inspiratiebron. Kristallen, kwallen, bloemen en micro-organismen bestudeert zij vanuit een welhaast negentiende-eeuwse fascinatie voor vorm, structuur en geometrie.

Nanning verbindt regelmaat met vloeibaar, orde met chaos, hard met zacht, star met soepel. Altijd contrasterend, altijd verrassend vanzelfsprekend.

Het Verre Oosten

Telkens lijkt een inspiratie uit het Verre Oosten aanwezig: aanstormende golven zoals in houtsneden verbeeld door Hokusai, aangeharkte boeddhistische Zen tuinen, eeuwenoude vergroeide boomstronken en motieven afkomstig van lakwerk en kimono's. Eigenlijk is de belangstelling voor dit exotische typisch Hollands. Deze traditie is eeuwenlang gevoed door de handelsbetrekkingen met het Verre Oosten. Nanning geeft daar een geheel eigentijdse invulling aan.

“De perfecte afwerking...het weglaten van het overbodige... de rust om het op de juiste manier te doen...zijn elementen die ik uit Japan naar mijn atelier heb meegenomen. De Japanners cultiveren een grotere verdieping, een intensere concentratie in het maken van hun producten. Kleuren en vormen hebben een echte bezieling voor hen.”

“In die Zen-tuinen zag ik ook prachtige grillige knoestige bomen. De kracht van zo'n enkele zorgvuldig gesnoeide boom is enorm.”

De essentie

Barbara Nanning verbindt traditie met vernieuwing, Oosterse rijkdom met Hollandse soberheid, vrijheid met structuur en ratio met gevoel. Nannings werk is een interessante mix van

ongelijke grootheden zonder dat het complex wordt. Een fusie van zorgvuldige gekozen en soms ogenschijnlijk tegenstrijdige elementen die er uiteindelijk zo vanzelfsprekend uitziet dat niemand zich over de ongebruikelijke combinatie van ingrediënten verwondert.

Zij verenigt klassiek gebonden ambacht met innovatief materiaalgebruik tot een geheel eigen vormtaal. Deze komt vaak voort uit het maakproces zoals het draaien van klei op de schijf en het blazen van glas. Vormen, die daaruit ontstaan, verwerkt zij in een later stadium door ze te versnijden en te assembleren. Dit geldt voor zowel de keramiek als het glas. Haar taal voegt zich niet naar het bestaande maar slaat nieuwe wegen in en vormt een geheel eigen universum.